

**„Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyerek,
az a legnagyobb a mennyek országában” (Mt 18,4)
Szentírás-magyarázata**

TARTALOM: 1. Mt 18,1-6: Az evangéliumi egyszerűség; 2. A Mt 18,4 szövege; 3. Mt 18,4 kommentár; 4. Hasonló eset a szentek tiszteletében; 5. A Talmud megoldása azok részére, akik nem fogadják el a felkínált magyarázatot; 6. Befejezés.

1. Mt 18,1-6: Az evangéliumi egyszerűség

„¹Abban az időben történt, hogy odamentek Jézushoz a tanítványok, és megkérdezték tőle: „Ki a legnagyobb a mennyek országában?” ²Odahívott egy gyereket, közéjük állította, ³s azt mondta: „Bizony mondom nektek, ha nem változtok meg, s nem lesztek olyanok, mint a gyerekek, nem mentek be a mennyek országába. ⁴Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyerek, az a legnagyobb a mennyek országában. ⁵Aki befogad egy ilyen gyereket a nevemben, engem fogad be. ⁶De aki megbotránkoztat csak egyet is ezek közül a kicsik közül, akik hisznek bennem, jobban járna, ha malomkövet kötnének a nyakába, és a tenger fenekére vetnék.”

Ennek a szentírási szakasznak (perikópának) azt a nevet is adhatnánk, hogy „a lelki gyermekség”. És erről azonnal *Lisieux-i Kis Szent Teréz* jut eszünkbe. Amikor megpróbálta követni a nagy szenteket a nagy önmegtadadásokban, nem sikerült például vezeklőövet sem viselnie. Ezért keresett a Szentírásban „egy kis utat” a gyermekek részére, akik még nem tudnak a felnőttek útján járni. Így talált rá a kis útra Szent Pál apostol „szeretethimnuszában” (1Kor 13,1–13). „És akkor túlaradó, észvesztő örömben felkiáltottam: Ó Jézus, én Szerelmem... végre megtaláltam a hivatásomat, az én hivatásom, a Szeretet!... Édesanyámnak, az Egyháznak a szívében én leszek a Szeretet... így minden leszek... így meg fog valósulni az ál-

mom!!!...”¹ Tehát Isten színe előtt nincsenek nagy és kis tettek, csak nagy és kis szeretet van, amit tetteinkbe beleviszünk. Nagyon tetszett neki Párizsban az új találmány, a lift (felvonó, ascenseur). Eszébe jutott, hogy amikor az édesanyja jární tanítja gyermekét, hagyja, hogy erőlködjék, emelgesse lábcskáját, de utána már nem bírja nézni, karjába veszi, és felviszi a lépcsőn, akárcsak a lift a gazdagokat megkíméli a lépcsők nehézségeitől. A jó Isten is megelégszik kis erőlködéseinkkel, végtelen atyai szeretetében lehajol és magához emel minket. Ezért elég „a bizalom és a szeretet útján” (ez a „kis út”) a rendes hétköznapi dolgokban rendkívüli hűséget tanúsítani, s a többit a jó Isten megteszi. A gyermek minden bizalmát szülei-be veti. Nincs még akarata, ereje, de mindent szüleitől kap. Az édesapa akkor is szereti gyermekét, ha az alszik. Ezzel vigasztalja magát Kis Szent Teréz, ha elszunnyad a hosszú elmélgedések alatt. Felfedezését Ágnes anya nevezte el „a lelki gyermekség” útjának, és nyomában XV. Benedek pápa használta először a Kis Szent Teréz hősi erényeit megállapító, 1921. augusztus 14-én kelt *Inter beatificationis* kezdetű dekrétumban, amivel a *Tiszteletreméltó* (Venerabilis) cím járt. Maga Kis Szent Teréz sohasem használta ezt a kifejezést!

1946 óta a katolikus egyetemeken – először Párizsban – a katolikus teológiai fakultásokon külön kurzust tartanak Kis Szent Teréz lelkiségéről („kisteréziológia”, mert Nagy Szent Teréznek már voltak kurzusai). A teológiai kutatás megállapította, hogy „a bizalom és szeretet” kis útja több, mint a „lelki gyermekség”. Kis Szent Teréz álma a vértanúság volt, a vértanúság minden módján, s így lett egyháztanító!² Álma akkor teljesült, amikor II. Szent János Pál pápa 1997. október 19-én a missziók vasárnapján Rómában egyháztanítónővé avatta. A bulla kezdő szavai nem a „lelki gyermekség”, ahogy elvárnánk, hanem a *Divini Amoris Scientia* (Az isteni szeretet tudománya). Ez is sokat mond arról, hogy a kis út több, mint a „lelki gyermekség”.

* * *

Minket most azonban ebből a hatalmas témából csak egy mondat érdekel, a Mt 18,4: „Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyerek, az a legnagyobb a mennyek országában”.

A kérdés röviden ez: hogyan kérheti az Úr Jézus, hogy alázzuk meg magunkat, mint a gyermek, amikor a gyermek nem jogi személy, nincse-

1 Ms B 3 vo = *Önéletrajz*, 255.

2 Ms B 2 vo = *Önéletrajz*, 252.

nek még öntudatos törekvései, kiskorú, „felelőtlen”. Erre a kérdésre több lépésben válaszolunk:

1. Megnézzük az eredeti görög szöveget és a hivatalos egyházi latin és magyar fordításait.
2. Megnézünk néhány klasszikus kommentárt, majd levonjuk a következtetést.
3. Magyarázatunkra hasonló példát hozunk a szentek tisztelete történetéből.
4. Sőt befejezésül vigaszt keresünk a Talmudból azok részére, akiket magyarázatunk nem elégít ki. Majd egy középkori Szentírás-magyarázó latin anekdotával zárjuk.

2. A Mt 18,4 szövege

NTGR ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Vg Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno caelorum.

NeoVg = **Vg** ut supra

SzIT Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyerek, az a legnagyobb a mennyek országában.

Károli A ki azért megalázza magát, mint ez a kis gyermek, az a nagyobb a mennyeknek országában.

ÚjRef Aki tehát megalázza magát, és olyan lesz, mint ez a kisgyermek, az a nagyobb a mennyek országában.

A mondatban két lényeges szó van, amelyet meg kell magyarázni (a forrásokban megadott szótárban *címszó* alatt):

ταπεινώσει

1. alapvető jelentése: (hegyet, dombot) kiegyenlíteni, lehordani.
2. Átvitt értelemben:
 - a. lealacsonyítani,
 - b. megalázni, szenvedő alakban: megalázkodni, alázatosnak lenni. A szótár ide sorolja a Mt 18,4-et.
 - c. ószövetségi használatban: megalázni saját lelkét = önsanyargatást gyakorol, böjtöl.

παιδίων

1. a kis gyermek, mind a fiú, mind a leány.
2. a gyermek
 - a. tekintettel életkorára. A szótár ide sorolja a Mt 18,4-et.
 - b. tekintettel a rokonsági fokra (birtokos esetben az apa áll mellette).
3. átvitt értelemben:
 - a. tekintettel a felfogására.
 - b. Isten gyermekeiről.
 - c. tekintélyes személy így szólítja meg azokat, akikhez atyai érzület fűzi, pl. az Úr Jézus tanítványait (Jn 21,5).

A szómagyarázat alapján a mondatot így fordítanám:

Aki tehát megalázza önmagát, mint ez a gyermek, ez a legnagyobb a mennyek országában.

3. Mt 18,4 kommentár

A forrásokban említett *Máté-kommentárom* írásakor figyelembe vettem a legfontosabb kommentárokat.³ Ezeket nem ismétlem, de összefoglalom véleményemet.

Világos, hogy az Úr Jézus kijelentése hozzátartozik előadásmódszeréhez: példabeszédekben tanított (vö. Mt 13,3 és párh.). Amikor gyermeket állít az apostolok közé megfelelő kísérő szavakkal, ez is példabeszéd, „másál” (Ószöv. Péld. = *másál*), de élő példabeszéd. Nagyjából olyan, mint az elbeszélés és a színdarab: ugyanazt fejezik ki szavakkal vagy élő képpel.

A szentírási vers lényege az istengyermekség. A tanítvány Isten gyermeke. De Isten gyermeke csak úgy lehet, ha Istenhez gyermekként viszonyul, akár csak a középre állított gyermek: nem független, mindenben a szüleitől függ. Ezt az istengyermekséget Isten Fia, az Úr Jézus hozta meg nekünk a megváltással. Az istengyermek nagyságát a mennyek országában az Atya határozza meg. Tehát az összehasonlítás tárgya nem az, ahogyan a gyermek megalázza önmagát, mert kiskorú gyermek még nem tudja magát tudatosan megalázni, nem tudja felismerni tudatosan, hogy „alacsony”, hanem a gyermek mivolta, helyzete az utánozni való. A tanítványnak tehát nem úgy kell magát megaláz-

3 JAKUBINYI GYÖRGY, *Máté evangéliuma*, Budapest 2007.

nia, mint a gyermek magát megalázza, hanem úgy kell viszonyulnia Istenhez, mint amilyen a gyermek helyzete, állapota szüleihez viszonyítva. És így ki-kapcsoltuk a címkérdésben felvetett nehézséget: öntudatlan kiskorú gyermek hogyan tudja magát megalázni? Mert nem a gyermek önmegalázása, hanem a gyermek gyermeki helyzete követendő!

Mégis a tudományosság kedvéért idézem *dr. Varga Zsigmond* református professzor magyarázatát:

„A tanítványok gondolatai a közelesen eljövendő mennyek országa körül forognak, és ennek rendjébe szeretnének bepillantani... Jézus először egy élő *másál*-hoz fordul: példaként, hiszen tudjuk, hogy a gyermek sem ártatlan; nem is életének őszinteségéért, mert ez sem sokáig tart; hanem azért a feltétlen bizalomért, amellyel a segítségre szoruló gyermek a segítséget el tudja fogadni. Ezen a ponton kell nekünk »megtérnünk« (*straphēnai*), ha egyáltalán be akarunk jutni a mennyek országába... Abban követendő példa a gyermek, hogy „alacsonyabbnak tartja magát (*tapeinoun* itt ezt jelenti), ebben kell a tanítványoknak hasonlónak lenni a gyermekhez: félretenni nagyravágyásukat, amely most is megszólalt belőlük, és egészen Istenre hagyatkozva vállalni a jelen feladatait. Így válik a kisgyermek »ilusztrációból« élő problémává: Jézus maga jelentkezik benne előttünk, és igényli számára segítő szeretetünket”.⁴

4. Hasonló eset a szentek tiszteletében:

Kezdetben az Egyház csak a vértanúkat tisztelte szentként. Sőt a szentmiseáldozatot is vértanúk sírján mutatták be. Innen a szokás – sőt rendelkezés – mai napig, hogy oltárainkba oltárkövet helyeznek, amelyben vértanú ereklyéi vannak. Az oltárkövet püspök szenteli szentmisében, a követ pedig a püspök aláírásával és pecsétjével lezárják, hitelesítik. Csak a három évszázadig tartó római birodalmi keresztényüldözés után kezdtek a hitvallókat is szentként tisztelni. Az első hitvalló szent a „magyar” Tours-i Szent Márton püspök hitvalló,⁵ aki a római Pannonia provincia Savaria városában született katonacsatlásban, vagyis a mai Magyarországon, Szombathelyt a magyar honfoglalás előtt fél évezreddel. Ettől kezdve a hivatalos szentté avatási perekben vértanú esetében azt kellett igazolni,

⁴ *Jubileumi Kommentár*, 28.

⁵ Savaria, Pannonia, 316/317 – Candes, Gallia, 397.

hogy valóban keresztény hitéért ölték meg, míg hitvalló esetében igazolni kellett, hogy az isteni (teológiai) erényeket, a hitet, a reményt és a szeretetet hősi fokban gyakorolta. Ennek megfelelően gyermek csak vértanú szent lehetett, mint az Aprószentek, akik öntudatlanul haltak meg, de Krisztusért! Gyermek azonban nem lehetett hitvalló szent, mert kiskorú még nem gyakorolhatta öntudatosan az isteni erényeket.

Ezért korunkig a legfiatalabb szentté avatott *Savio Szent Domonkos* 15 éves ifjú volt, *Don Bosco Szent János* egyik első tanítványa, de egyházz jogilag már nagykorú volt (1842–1857). 1950-ben boldoggá, 1954-ben szentté avaták. Igazi „gyermek-perek” csak a 20. század elején indultak be, pl. *Anne de Guigné* (francia grófkisasszony, 1911–1922) pere 1935-ben indult be.⁶ *Guy de Fontgalland* (francia kisfiú, 1913–1925), 1941-ben indult be a pere, *Marto Ferenc* (1908–1919) és *Jácinta* (1910–1920) portugál fatimái gyermeklátnok testvérek, akiknek a pere 1979-ben indult be. Az első jelenések évfordulóján avatta őket boldoggá Fatimában II. Szent János Pál pápa 2000. május 13-án, szentté pedig ugyanott a 100. évfordulón Ferenc Szentatya, 2017. május 13-án.

A gyermek-pereket XI. Piusz pápa 1937-ben leállította. Azzal érvelt, hogy öntudatlan gyermek képtelen hősi fokban gyakorolni az erényeket, ami pedig a szentté avatás feltétele. Negyven évig szüneteltek a gyermek-perek. 1979-ben a Leiria-Fátima-i püspök 300 püspök aláírásával kérte a pápát, hogy avassa szentté a Marto látnok gyermektestvéreket, mert a zarándokok elismerik életszentségüket, erényeik hősi fokát. Tehát pasztorális igény van a gyermeklátnokok szentté avatására: példakép a mai gyerekek számára is! A Szenttéavatási Kongregáció 1979-ben ülésezett, és döntésüket II. Szent János Pál pápa jóváhagyta: kiskorú gyermekek is gyakorolhatják hősi fokban az erényeket. Példa erre a kiskorú számtan, zene stb. gyermekzsenik (lángész), akik bizonyos irányban korukat meghaladó adottsággal rendelkeztek. Ilyen lelki zsenik a gyermek hitvalló szentek is! Ettől kezdve a pápai intézkedés alapján ismét folytatták a már megkezdett és abbahagyott gyermekhitvalló-pereket. A Marto testvérek voltak így egyháztörténelmünkben a legfiatalabb boldoggá, majd szentté avatott gyermek-hitvallók.

⁶ Tiszteletreméltó cím, vagyis az erények hősi foka dekrétum: 1990. március 3.

5. A Talmud megoldása azok részére, akik nem fogadják el a felkínált magyarázatot⁷

A Talmud tudatában van annak, hogy itt a földön még a legtudósabb rabbik sem tudnak mindent megmagyarázni a Tórában. Ezért összeállították a jó Isten („há-Kádós báruch hu” = *A Szent, Aki Áldott legyen*) mennyei napirendjét. Mivel a Zsolt 104(103),26 írja: „s ott kóborol a leviatán is, amit teremtettél, hogy a tengerben kergetőzzék”, betették azt is, hogy délután, a rekreáció idején a Mindenható egy órát játszik a Leviatánnal, ezzel a hétfejú tengeri szörnyvel. Délelőtt azonban a mennyei rabbiképzőben („jösivá”) megmagyarázza az üdvözült rabbiknak a Tórának azon részeit, amelyet ők itt a földön nem tudtak megmagyarázni. Ez tehát vigasz azok részére, akik a Mt 18,4-re adott magyarázatok nem elégítenek ki. Legyenek türelemmel, odaát majd Isten boldog színelátásában minden kérdésünkre feleletet nyerünk. (Igaz, hogy b. e. *Léstyán Ferenc* helynök urunk erre a vigaszra csak azt mondta: most akarom a megoldást itt a földön, mert odaát már nem fog érdekelni!)

6. Befejezés

Befejezésül hadd elevenítsek fel egy középkori latin anekdotát azokra vonatkozólag, akik mindent meg akartak magyarázni a Szentírásból. Feltűnt egyeseknek, hogy az Úr Jézus tanításának kezdetén mindig ez állt: „et aperiens os suum, docebat eos, dicens” = „és megnyitván száját, tanította őket, mondván” (Mt 5,2 et passim = párh.). Egyesek azt is tudni akarták, hogy miért van ez a szófordulat mint állandó (constans) az evangéliumokban. A tudós Szentírás-magyarázók (*egzegéták*) erre is tudtak választ adni: „Orientales antiqui enim priusquam loquerentur, os aperire solent” = „a régi keletiek ugyanis, mielőtt szólni kezdtek, előbb megnyitották szájukat szokás szerint”. Szerény véleményem szerint ez nagyon természetes és mindenki által elfogadott magyarázat, mert zárt szájjal nem tudunk beszélni.

⁷ Sajnos forrásaim erre vonatkozólag már a SIS könyvtárba vándoroltak.

Felhasznált irodalom (Források)

- NTGR** NESTLE-ALAND, *NOVUM TESTAMENTUM GRAECE*. editio vicesima septima revisa. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart ²⁷2006.
- Vg** *BIBLIORUM SACRORUM IUXTA Vulgatum Clementinam nova editio*, curavit Aloisius Gramatica, Typis Polyglottis Vaticanis MCMLI.)
- NeoVg** *NOVA VULGATA BIBLIORUM SACRORUM EDITIO. Editio typica altera*. Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano ²1998.
- SzIT** *Biblia. Ószövetségi és újszövetségi Szentírás*, sajtó alá rendezte Rózsa Huba, SzIT Budapest 2005.
- Károli** *SZENT BIBLIA AZAZ: ISTENNEK Ó ÉS ÚJ TESTAMENTOMÁBAN FOGLALTATOTT SZENTÍRÁS*. Fordította KÁROLI GÁSPÁR. Bibliatársulat, hely és év nélkül.
- ÚjRef** *BIBLIA. ISTENNEK AZ ÓSZÖVETSÉGBEN ÉS AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN ADOTT KIJELENTÉSE*. Magyar nyelvre fordította és revideálta a Magyar Bibliatársulat Szöveggondozó Bizottsága. Kálvin János Kiadó Budapest, 2014.
- Lisieux-i Szent Teréz Önéletrajz*, ford. Kis Monika, Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2015.
- Lisieux-i Szent Teréz egyháztanító*, szerk., ford. és írta: Jakubinyi György. Sarutlan Kármelita Nővérek, Magyarszék, 2009.
- Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlicher Literatur* von Walter Bauer. 6., völlig neu bearbeitete Auflage. Walter de Gruyter Berlin – New York, 1988.
- JAKUBINYI GYÖRGY, *Máté evangéliuma*, Szent István Társulat, Budapest, 2007.
- VARGA ZSIGMOND, „Máté evangéliumának magyarázata”, in *Jubileumi kommentár. A Szentírás magyarázata*. III. kötet: *Az Újszövetség könyveinek magyarázata*, kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1995.